

JOURNAL OF JOURNALISM,
Thammasat University

วารสารวิชาการ “วารสารศาสตร์”

คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วารสารศาสตร์ ฉบับ “ความจริงที่ฉันท้องการเก็บไว้”
ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566

วารสารศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการรายสี่เดือน ด้านวารสารศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับแวดวงการสื่อสาร อันได้แก่ สาขาสื่อสารมวลชน สาขาโฆษณาและประชาสัมพันธ์ สาขาสื่อสารองค์กร และสาขาสื่อสารศึกษาในมุมมองต่างๆ ทั้งนี้ บทความวิชาการและบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในเล่มได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิต่างสถาบันจำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน วางจำหน่ายปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับเดือนมกราคม-เมษายน ฉบับเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับเดือนกันยายน-ธันวาคม

กองบรรณาธิการ ประกอบด้วย
ที่ปรึกษา

รศ.อรรถัย ศรีสันติสุข	อดีตคณบดีคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
รศ.กิติมา สุรสนธิ	อดีตอาจารย์คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
รศ.กัลยกร วรกุลจิราณี	คณบดีคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
รศ.ดร.สมสุข หินวิมาน	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
ผศ.วารี ฉัตรอุดมผล	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
รศ.ดร.พีระ จิระโสภณ	อดีตคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
รศ.ดร.กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ	คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ
	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
ศ.ดร.ไพโรจน์ วิไลนุช	คณะนิเทศศาสตร์ ม.หอการค้าไทย
รศ.ดร.สราวุธ อนันตชาติ	คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดวงพร คำคุณวัฒน์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมแห่งเอเชีย ม.มหิดล
รศ.ดร.นันทิยา ดวงภูมิเมศ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมแห่งเอเชีย ม.มหิดล
รศ.ดร.ธาดรี ใต้ฟ้าพูล	คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.วนาวลัย ดาดี	คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร ม.นเรศวร
ผศ.ดร.วรัญญู ศรีจิต	คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ
	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
ผศ.ดร.อริชัย อรรถอุดม	คณะนิเทศศาสตร์ ม.กรุงเทพ
ผศ.ดร.ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์	คณะการสื่อสารมวลชน ม.เชียงใหม่

กองบรรณาธิการบริหาร มีหน้าที่กำหนดรูปแบบวารสารให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
อำนวยความสะดวกในการจัดทำวารสารดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ควบคุม
ดูแลกิจกรรมการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

กองบรรณาธิการจัดการ	รศ.รุจน์ โกมลบุตร	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
	รศ.ดร.นิธิดา แสงสิงแก้ว	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
	รศ.ดร.กัจจกร หลุยยะพงศ์	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
	ผศ.ดร.เกศราพร ทองพุ่มพุกษา	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
	ผศ.พรธเนศ ปรียะงค์	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.

กองบรรณาธิการจัดการ มีหน้าที่ประสานงานสถาบันและหน่วยงานภายนอกในการ
ส่งบทความ กำหนดรูปแบบการจัดทำบทความ ติดตามการจัดส่งบทความ ประสานงาน
ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และพิจารณาคัดกรองบทความในเบื้องต้น

เจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการ	น.ส.สุมล สร้อยสุมาลี	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.
	น.ส.จารุณี สุขสม	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ.

คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขที่ 99 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121

โทรศัพท์ 0-2696-6220

อีเมล oilsumol@hotmail.com

โทรสาร 0-2696-6218

เว็บไซต์ www.jc.ac.th

ปก: Ryo Yamashita <ryoyamashita.com>

ISSN: 0125-8192

ราคา: 120 บาท

Journal of Journalism, Thammasat University

Issue: "Unveiling the Hidden Truth"

Vol.16 No.02 May-August 2023

Journal of Journalism, Thammasat University is an academic journal involving journalism studies, communication studies and other related fields, i.e., mass communication, advertising, public relations, new media studies. The Journal publishes every four months with three volumes per year: January-April, May-August, and September-December.

The Editorial Team includes:

The Advisory Board

Assoc. Prof. Oratai Srisantisuk

former dean, Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Assoc. Prof. Kitima Surasonthi

former lecturer, Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Administrative Editor

Assoc. Prof. Kalyakorn Worakullattanee

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Journal Editor

Assoc. Prof. Somsuk Hinviman, Ph.D.

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Vice-Editor

Asst. Prof. Varee Chatudompol

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

The Administrative Editorial Board

Assoc. Prof. Pira Chirasopone, Ph.D.

former dean, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University

Assoc. Prof. Suchada Pongkittiwiboon, Ph.D.

Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University

Assoc. Prof. Kullatip Satararui, Ph.D.

Graduate School of Communication Arts and Management

Prof. Pairoj Wilainuch, Ph.D.

Innovation, National Institute of Development Administration

Assoc. Prof. Saravudh Anantachart, Ph.D.

School of Communication Arts, University of the Thai Chamber

Assoc. Prof. Duangporn Kamnoonwatana

of Commerce

Assoc. Prof. Nuntiya Doungphummes, Ph.D.

Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University

Assoc. Prof. Tatri Taiphapoon, Ph.D.

Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol

Asst. Prof. Wanawan Doherty, Ph.D.

University

Asst. Prof. Warat Karuchit, Ph.D.

Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan

Asst. Prof. Arishai Akraudom, Ph.D.

University

Asst. Prof. Kwanfa Sripraphan, Ph.D.

Graduate School of Communication Arts and Management

Innovation, National Institute of Development Administration

School of Communication Arts, Bangkok University

Faculty of Mass Communication, Chiang Mai University

The Administrative Editorial Board sets up the objectives of the Journal as well as administrates the publication procedures according to its goals.

The Managerial Editorial Board

Assoc. Prof. Ruj Komonbut

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Assoc. Prof. Nitida Sangsingkeo, Ph.D.

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Assoc. Prof. Kamjohn Louiyapong, Ph.D.

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Asst. Prof. Ketsaraporn Thongphumprueaksa, Ph.D.

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Asst. Prof. Punwadee Prayong

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

The Managerial Editorial Board coordinates the management of Journal publication including a submission of articles, a preliminary screening of the articles, a review of the articles, production and editing of the articles, as well as a publishing of each volume of the Journal.

Editorial Staff

Sumol Soysumalee

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Jarunee Sooksom

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

99 Moo 18 Phaholyothin Rd., Khlongluang, Pathumthani 12121, Thailand

Tel: +66 (0) 2696 6215

Fax: +66 (0) 2696 6218

email: oilsumol@hotmail.com

Website: www.jc.ac.th

Cover: Ryo Yamashita <ryoyamashita.com>

ISSN: 0125-8192

Price: 120 Baht

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	6
กระบวนการรายงานข่าวผ่านเพชบุ๊กไลฟ์ของสำนักข่าวออนไลน์ THE REPORTERS ทัตดาว ทองอิม วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	10
การจัดวารสารและการรายงานข่าวข้ามสื่อของสำนักข่าวออนไลน์ เดอะสแตนด์การ์ด: การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน ในประเทศไทย พ.ศ. 2563 นนทพร วงษ์เชษฐา	40
อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บุษยากร ตีระพุดติกุลชัย	78
ความพึงพอใจและความรู้เนื้อหารายการในการให้บริการล่ามภาษามือ และบริการคำบรรยายแทนเสียงในคราวเดียวกันในรายการโทรทัศน์ ของนักเรียนโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ ไวยวุฒิ วุฒิอรรถสาร	113

บทบาทของภาพยนตร์สารคดี <i>an ordinary us</i> ในการทำความเข้าใจ ประเด็นเปราะบางในความเป็นออสติก มนต์ศักดิ์ ชัยวีระเดช	137
9 ทศวรรษ พัฒนาการละครเพลงไทยในวิกฤติการณ์โลก นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์	184
ชนชั้นกลางในภาพยนตร์ของ นวพล อ่างรัตนฤทธิ์ ชนิษฐา เพ็ญสูตร	252
บรรณนิทัศน์: ชวนอ่านบทความ “ <i>Debunking False Information: Investigating Journalists’ Fact-Checking Skills</i> ” วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	294

ทัศนะหรือข้อคิดเห็นในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ วารสารศาสตร์ ฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน มิใช่ทัศนะหรือข้อคิดเห็นของกองบรรณาธิการ หรือของคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ประสงค์จะขอนำข้อความใดจากวารสารฉบับนี้ไปเผยแพร่จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์เสียก่อน

บทบรรณาธิการ

“ความจริงที่ฉันท้องการเก็บไว้”

วลีที่ว่า “ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย” ลึกๆ แล้ว น่าจะบ่งบอกนัยว่า “ความจริง” (truth) มีเพียงหนึ่งเดียว และรอวันที่จะถูกเปิดเผยออกมา ทศนะต่อความจริงเช่นนี้น่าจะได้อิทธิพลมาจากกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่พยายามพิสูจน์ให้เห็นความจริงแบบที่ควรจับต้องได้เป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ และค้นหาเหตุผลที่รองรับการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของความจริงนั้นๆ

แต่สำหรับแวดวงสังคมศาสตร์และสื่อสารศึกษา นับแต่กลางศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา มุมมองต่อความจริงแบบประจักษ์นิยม (empiricism) ยิ่งยั้งต้นนั้น ได้ถูกท้าทายและเขย่าความเข้าใจกันอย่างต่อเนื่อง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความจริงอาจไม่ใช่ “สิ่งไม่ตาย” แต่ความจริงเป็น “สิ่งที่ได้รับการเสกสรรปั้นแต่ง” ขึ้นมามากกว่า และในบางครั้งก็เสกสรรสร้างแต่งกันเสียจนราวกับเป็นธรรมชาติ โดยมีพักต้องตั้งคำถามว่าจริงหรือไม่จริงแต่อย่างใด

นักคิดผู้ทรงอิทธิพลมากตั้งแต่ก่อนยุค Y2K อย่าง มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ได้กล่าวยืนยันว่า “ความจริง” เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับ “อำนาจ” (power) อย่างมีอาจแยกขาดจากกันได้ กล่าวคือ ความจริงเกิดขึ้นและดำรงไว้ซึ่งอำนาจบางอย่าง ที่เฉพาะผู้มีอำนาจเท่านั้นจึงจะสถาปนาความจริงรอบตัวเราขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้น โลกของเราจะกลมหรือแบนก็อาจไม่มีคำตอบใดที่ผิดแต่ขึ้นอยู่กับว่า ใครมีอำนาจที่จะกำหนดความจริงต่อรูปทรงของโลก โดยหากเป็นในยุคกลางที่คริสตจักรเรืองอำนาจ โลกของเราก็จะมีทรงอย่างแบน เพราะศาสนจักรผูกขาดคำอธิบายเอาไว้เช่นนั้นในยุคนั้น ในขณะที่หลังปฏิวัติวิทยาศาสตร์ โลกของเราก็กลับเปลี่ยนเป็นทรงกลมตามวงโคจรแห่งอำนาจที่นักวิทยาศาสตร์ต่างพิสูจน์ยืนยันความจริงดังกล่าว

และเพราะสนามแห่งการสื่อสารเป็นพื้นที่ที่สาริตความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับความจริงในหลายๆ ซอกมุม วารสารวิชาการ วารสารศาสตร์ ฉบับเล่ม “ความจริงที่ฉันท้องการเก็บไว้” จึงรวบรวมนานาบทความที่เจาะลึกเข้าไปยัง

หลัภูมิต่างๆ ที่ตั้งคำถามต่ออำนาจของการสื่อสารกับการสถาปนาความจริง และแพร่กระจายสัจจะเหล่านี้นอกสู่สาธารณะ

เริ่มต้นด้วยบทความวิจัยสามเรื่องที่สำรวจตรวจสอบพลังแห่งพื้นที่สื่อออนไลน์กับการผลิตและเผยแผ่ความจริงมากมายออกสู่มวลชน โดยในบทความเรื่องแรกของ ทัดดาว ทองอิม และวิไลวรรณ จงวิไลเกษม ได้เลือกตั้งคำถามวิจัยและเผยให้เห็นว่า หากพื้นที่ของข่าวถูกตีความว่าเป็นช่องทางแห่งการสร้างและนำมาซึ่งสัจจะของสังคม กระบวนการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของสำนักข่าวออนไลน์ THE REPORTERS ได้ประกอบสร้างอัตลักษณ์ความเป็นองค์กรสื่อที่เน้นประเด็นสิทธิมนุษยชน และเป็นพื้นที่สื่อกลางเพื่อหาทางออกระหว่างคู่ขัดแย้งภายใต้ตรรกะของวารสารศาสตร์สันติภาพ

จากนั้นบทความถัดมาอีกสองเรื่อง ได้เลือกศึกษาประเด็นสื่อออนไลน์กับการนำเสนอข่าวความจริงว่าด้วยการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน โดย นันทพร วงษ์เชษฐา เจาะลึกการทำงานของสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนด์การ์ด ในฐานะผู้ส่งสาร ที่มีทั้งมุมของการจัดวาระข่าวสาร และมุมของการรายงานข่าวข้ามสื่อท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งอันเข้มข้นที่เยาวชนเผชิญหน้าทางการเมืองกับอำนาจของรัฐ ในขณะที่ บุษยากร ตีระพุดติกุลชัย ย้ายแง่มุมมาส่องชมดูเยาวชนในฐานะผู้รับสาร โดยเลือกใช้สนามของเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อทำความเข้าใจอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในบริบทของชุมชนท้องถิ่น

หากความจริงในการรับรู้ของสาธารณะที่มีต่อกลุ่มคนชายขอบหรือคนเปราะบาง ขึ้นอยู่กับอำนาจของสื่อที่เข้าไปกำหนดและประกอบสร้างขึ้น บทความสองเรื่องถัดมาได้มุ่งเผยให้เห็นพื้นที่ของสื่อที่ต่อสู้เพื่อกำหนดตัวตนอำนาจ และศักดิ์ศรีของกลุ่มคนดังกล่าว โดยในเรื่องแรก ไวยวุฒิ วุฒิอรรถสาร ได้เลือกเก็บข้อมูลในสนามของโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ อันเป็นสถานศึกษาสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางการได้ยิน โดยเปรียบเทียบให้เห็นความพึงพอใจและการรับรู้เนื้อหารายการในการให้บริการล่ามภาษามือ และบริการคำบรรยายแทนเสียงในคราวเดียวกันในรายการโทรทัศน์ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอ

แนะว่า เมื่อวันตรกรรมการสื่อสารก้าวหน้าขึ้น สังคมจะพัฒนาเทคโนโลยีให้ส่งเสริมโอกาสของผู้คนที่เคยอยู่ในวงนอกของสื่อภาพและเสียงอย่างโทรทัศน์กันได้อย่างไร

ตามด้วย มนต์ศักดิ์ ชัยวีระเดช กับการออกแบบวิจัยแบบฝึกปฏิบัติทางความคิดสร้างสรรค์ ด้วยวิธีการเชิงอัตชาติพันธุ์วรรณนา (autoethnography) มาถอดบทเรียนการเรียนรู้ต่อการใช้ภาพยนตร์สารคดีเรื่อง *an ordinary us* อันมีเนื้อหาว่าด้วยกลุ่มเปราะบางอย่างออทิสติก ด้วยความคาดหวังของผู้เขียนที่ต้องการสะท้อนย้อนคิดต่อ “ความจริงที่มองไม่เห็น” (the hidden truth) ของคนกลุ่มนี้

จากความจริงในมุมของ “ชายขอบ” (periphery) สู่การทำความเข้าใจกลุ่มคนที่อยู่ “ศูนย์กลาง” (centre) แห่งสังคมอย่างชนชั้นกลาง (the middle class) บทความสองเรื่องปิดท้ายได้สะท้อนย้อนกลับไปเห็นอำนาจของกลุ่มคนชนชั้นนี้ที่ผลิตความจริง อัตลักษณ์ และรสนิยมของเธอและเขาออกสู่ปริมาตรสาธารณะในวงกว้าง ทั้งนี้ เมื่อชนชั้นกลางเริ่มขยายอำนาจเข้าควบคุมกลไกทางเศรษฐกิจการเมือง นิโบล วงศ์ภัทรนนท์ ก็ได้ตั้งข้อสังเกตต่อมาว่า คนกลุ่มนี้ได้เข้ามาใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรมของละครเพลง ซึ่งเคยเป็นเวทีของการรักษาความแตกต่าง/โดดเด่น (distinction) แห่งชนชั้นสูงมาแต่เดิม และจากการตรวจสอบพัฒนาการตลอดเก้าทศวรรษ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงแวดวงของละครเพลงที่วิวัฒน์ไปพร้อมกับอัตลักษณ์และตัวตนของชนชั้นใหม่ที่ไหลลื่นไปตามพลวัตทางสังคมแต่ละยุคสมัย

เช่นเดียวกับ ชนิทร เพ็ญสูตร ที่ได้อาศัยวิธีการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) มาทำความเข้าใจตัวตนและภาพตัวแทนของชนชั้นกลางที่สื่อสารผ่านภาพยนตร์ของ นวพล อารังรัตนฤทธิ์ ทั้งนี้ แม้ว่าภาพยนตร์ไทยจะเคยเป็นเวทีที่ชนชั้นสูงได้นำเข้าและยึดกุมพื้นที่นี้มาก่อน แต่เมื่อวิถีแห่งโลกเซลลูลอยต์ได้คลี่คลายตัวไป เส้นกันแบ่งระหว่างชนชั้นต่างๆ ในสื่อแขนงนี้ก็เริ่มพร่าเลือนลง และเปิดโอกาสให้คนชั้นกลางรุ่นใหม่ได้เข้ามาเกาะเกี่ยวและกำกับจินตกรรมความจริงของพวกเขาในหลากหลายเหลี่ยมมุม

ไม่ว่าจะเป็นความจริงจากแง่มุมที่แตกต่างมากมายในพื้นที่ของข่าวและสื่อออนไลน์ ความจริงที่สังคมกำหนดการรับรู้ต่อคนชายขอบและกลุ่มเปราะบางที่กำลังต่อสู้ผ่านเวทีการสื่อสาร หรือความจริงที่ลวงหลอและกำกับไว้ด้วยอำนาจของชนชั้นกลางผ่านสนามแห่งการสื่อสารต่างๆ วารสารวิชาการ วารสารศาสตร์ ฉบับปริทัศน์ “**ความจริงที่ฉันต้องการเก็บไว้**” เล่มนี้ ไม่เพียงแต่จะเผย “ความจริงที่ไม่มีวันตาย” ไปจากแวดวงสื่อสารศึกษาเท่านั้น หากแต่ยังชวนตั้งคำถามต่อความจริงที่สัมพันธ์และหลอมรวมไว้ด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแพลตฟอร์มการสื่อสารหลายๆ รูปแบบ เพราะที่เห็นและเป็นอยู่ “จริง” นั้น ก็อาจเป็นเพียงผลิตผลจากอำนาจของใครหรือสถาบันใดกันจริงๆ

สมสุข หินวิมาน

บรรณาธิการ

อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

บุษยากร ตีระพุดติกุลชัย¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (multiple regression analysis) ด้วยวิธี Stepwise

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงร้อยละ 63 เป็นชายร้อยละ 37 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85 ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทุกวัน ร้อยละ 45.5 นิยมใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด ร้อยละ 58.3 ใช้สื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 5 ชั่วโมง/วัน

การวิเคราะห์อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน พบว่า มีตัวแปรระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่ร่วมกันทำนายอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \text{ value} < 0.001$) แสดงว่า

* วันที่รับบทความ 31 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 5 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ 17 พฤษภาคม 2565

**หมายเหตุ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจาก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2564

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และ ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ เยาวชน โดยระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีค่าน้ำหนักการพยากรณ์มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.373, 0.277 และ 0.157 และมีค่าในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.356, 0.287 และ 0.150 ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร สามารถ อธิบายการผันแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนได้ร้อยละ 52.1 ($R^2 = 52.1$) สามารถสร้างสมการพยากรณ์อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยเขียนในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน คือ

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน} &= 0.696 + 0.356 \text{ (ระยะเวลาการใช้สื่อฯ)} \\ &+ 0.287 \text{ (รูปแบบการนำเสนอฯ)} \\ &+ 0.015 \text{ (ความถี่การใช้สื่อฯ)} \end{aligned}$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} Z_{\text{การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน}} &= 0.373 (Z_{\text{ระยะเวลาการใช้สื่อฯ}}) + 0.277 (Z_{\text{รูปแบบการนำเสนอฯ}}) \\ &+ 0.157 (Z_{\text{ความถี่การใช้สื่อฯ}}) \end{aligned}$$

คำสำคัญ: อิทธิพล สื่อสังคมออนไลน์ เยาวชน การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Impact of Social Media Usage on Youth's Political Participation in Muang District, Phetchabun Province

Busayagorn Teeraputtigunchai²

Abstract

This research aims to explore the impact of social media usage on youth's political participation in Muang district, Phetchabun province by applying survey research with a quantitative methodology. Samplings are 400 youths in Muang district, Phetchabun province. The research instrument is an online questionnaire. The statistics used to analyze data consist of frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis using the stepwise method.

The results show that 63% of the samples are females, and 37% are males. 85% of the samples use social media daily. 45.5% of the samples use Facebook the most. 58.3% use social media more than 5 hours per day.

The analysis of the impact of social media usage on political participation among youths is used to select independent variables to obtain an appropriate regression equation using the stepwise method. It is found that 3 independent variables including the period of social media usage, presentation style, and frequency of social media usage together predict the impact of social media usage on youth's political participation with statistically significant ($p\text{-value} < 0.001$). This indicates

² Assistant Professor, Department of Communication Arts, Faculty of Management Science, Phetchabun Rajabhat University

that the period of social media usage, presentation style, and frequency of social media usage has an impact on youth's political participation. Furthermore, the period of social media usage has the highest forecast weight, followed by presentation style and frequency of social media usage. The coefficients of predictive variables in standard score (β) are 0.373, 0.277 and 0.157, and raw score (b) is 0.356, 0.287 and 0.150, respectively. All three variables can explain the participation variation of 52.1 percent of youth's political participation ($R^2 = 52.1$).

The forecasting equation of factors that impacted youth's political participation is written in the forms of a raw score and standard score as follows;

The forecasting equation of raw score

$$\text{Youths' Political Participation} = 0.696 + 0.356 (\text{Period of SM Usage}) + 0.287 (\text{Presentation Style}) + 0.015 (\text{Frequency of SM usage})$$

The forecasting equation of standard score

$$Z_{\text{Youths' Political Participation}} = 0.373 (Z_{\text{Period of SM Usage}}) + 0.277 (Z_{\text{Presentation Style}}) + 0.157 (Z_{\text{Frequency of SM Usage}})$$

Keywords: impact, social media, youth, political participation

บทนำ

นับตั้งแต่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรคอนาคตใหม่ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ได้มีปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง นั่นคือ ความตื่นตัวและการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองในกลุ่มวัยรุ่นและคนหนุ่มสาวทั่วประเทศ เพื่อเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายมิติ จนเกิดเป็นแรงกระเพื่อมทางสังคมที่เหนือความคาดหมายของหลายฝ่าย ทั้งการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อการบริหารงานของรัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา และเกิดรูปแบบการเคลื่อนไหวในลักษณะการชุมนุมแบบแฟลชม็อบที่กระจายในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ (ชลธิชา แจ่มเร็ว, 2563) โดยมีการบันทึกว่า ระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ถึง 14 มีนาคม 2563 มีการชุมนุมแบบแฟลชม็อบเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและต่อต้านเผด็จการเกิดขึ้นอย่างน้อย 95 ครั้ง จำแนกเป็นกิจกรรมในมหาวิทยาลัย 79 ครั้ง กิจกรรมในโรงเรียน 6 ครั้ง และกิจกรรมนอกสถานศึกษา 10 ครั้ง (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2563)

ทั้งนี้ พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2563) ได้แสดงทัศนะว่า นักวิเคราะห์การเมืองบางส่วนที่ประเมินสถานการณ์เอาไว้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยนั้น เป็นการประเมินจากเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรกจากการเทียบเคียงกับสถานการณ์ในอดีตที่เคยมีเหตุการณ์ยุบพรรคการเมือง แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการออกมาชุมนุมประท้วงอย่างกว้างขวางแต่อย่างใด และประการที่สองคือ การมีความเชื่อต่อผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวซึ่งเป็นเยาวชนคนหนุ่มสาว นักเรียน นิสิต นักศึกษา ว่า คนกลุ่มนี้เป็นเพียงนักเลงคีย์บอร์ดชนิดที่จะแสดงความคิดเห็นหรือระบายความไม่พอใจผ่านสื่อออนไลน์ แต่โอกาสที่จะออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านในพื้นที่จริงมีน้อย เพราะคนกลุ่มนี้มีนิสัยรักความสะดวกสบาย แต่ในภายหลังปรากฏว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนกลุ่มต่างๆ กลับดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีความหลากหลายทั้งในด้านขนาดและรูปแบบของกิจกรรมที่ออกมาเคลื่อนไหว ทั้งในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนพื้นที่สาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในสถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ห้างสรรพสินค้า สถานที่ตำรวจ รวมถึงสถานที่สำคัญอื่นๆ

สำนักข่าวบีบีซีไทย (2563) ระบุว่า แม้ว่าจะมีการหยุดเคลื่อนไหวในพื้นที่จริงในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก็คือในช่วงของกระแสความหวุ่นวิตกเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน 2563 แต่เมื่อสถานการณ์เริ่มคลี่คลาย และรัฐบาลเริ่มผ่อนปรนมาตรการการควบคุมโรค การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนและประชาชนกลุ่มอื่นๆ ที่เข้าร่วมก็กลับมาคึกคักอีกครั้ง โดยมีตัวอย่างการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจดังต่อไปนี้ คือ วันที่ 18 กรกฎาคม มีการนัดชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยโดยการนำของ “กลุ่มเยาวชนปลดแอก” มีการยื่นข้อเรียกร้อง 3 ข้อ คือ หยุดคุกคามประชาชน ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และยุบสภา หลังจากสมาชิกกลุ่มเยาวชนตระเวนออกเพื่อประชาธิปไตย ถูกจับกุมขณะถือป้ายประท้วง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่จังหวัดระยอง หลังจากนั้นปรากฏว่า ในระหว่างช่วงวันที่ 19-26 กรกฎาคม มีการชุมนุมเกิดขึ้นในหลายจังหวัดทั่วประเทศ ควบคู่กับการเคลื่อนไหวในโลกออนไลน์ และในวันที่ 23 กรกฎาคม พบว่า มีการชุมนุมอย่างน้อยใน 20 จังหวัดทั่วประเทศ ต่อมาในวันที่ 7 สิงหาคม มีการเปิดตัว “คณะประชาชนปลดแอก” ซึ่งเป็นการขยายแนวร่วมจากกลุ่มเยาวชนปลดแอกไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่นๆ ให้มีโอกาสมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน ในวันที่ 19 สิงหาคม กลุ่มประชาชนที่เห็นต่างจากกลุ่มเยาวชนและแนวร่วมก็ได้ออกมาเคลื่อนไหวเช่นเดียวกัน โดยนายแพทย์วรรงค์ เดชกิจวิกรม เปิดตัว “กลุ่มไทยภักดี” เพื่อเป็นองค์กรกลางประสานงานผู้ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีการจัดชุมนุมใหญ่กลุ่มคนเสื้อเหลืองขึ้นในวันที่ 30 สิงหาคม ที่สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ในห้วงเวลาเดียวกัน “กลุ่มนักเรียนแล้ว” ก็เดินทางไปชูสามนิ้ว และเป่านกหวีดไล่รัฐมนตรีที่กระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาในวันที่ 19 กันยายน “แนวร่วมธรรมศาสตร์” จัดกิจกรรม “19 กันยา ทวงอำนาจคืนราษฎร” ที่สนามหลวง และเป็นครั้งแรกที่มีการชุมนุมค้างคืนจนถึงเช้า โดยในวันที่ 20 กันยายน ผู้ชุมนุมได้ทำพิธี “ฝังหมุดคณะราษฎร 63” และพยายามเคลื่อนขบวนไปยังจดหมายถึงองคมนตรีเพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์แต่ถูกสกัด ภายหลังจึงเปลี่ยนไปยื่นหนังสือผ่านผู้บัญชาการตำรวจนครบาลแทน ต่อมาในวันที่ 24 กันยายน ที่ประชุมร่วมกัน

ของรัฐธรรมนูญมาตรา 432 ต่อ 255 เสี่ยง ให้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญก่อนรับหลักการ ในขณะเดียวกัน นอกกรัฐสภาที่มีการชุมนุมเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ ที่ต้องการให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและมีการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องอื่นๆ ด้วย หลังจากนั้น ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2563 ก็มีการชุมนุมหน้ารัฐสภาอีกครั้ง มีเหตุการณ์ชุลมุนและการปะทะกัน ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บจากการถูกยิง ทำให้บรรยากาศทางการเมืองยิ่งทวีความกดดันมากยิ่งขึ้น

ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ก็พบกระแสความตื่นตัวทางการเมืองที่สะท้อนผ่านการแสดงออกในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ การใช้สัญลักษณ์การสื่อสารในพื้นที่การแสดงออกส่วนตัว การรวมตัวกันเพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในกลุ่มเล็กๆ และจากการที่ผู้วิจัยได้สนทนากับเยาวชนบางคน ก็ได้ระบุถึงการเดินทางเพื่อร่วมการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองในกรุงเทพมหานครอีกด้วย ซึ่งการเคลื่อนไหวต่างๆ ของกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ หากมองผิวเผินอาจเห็นว่า เป็นเพียงการเคลื่อนไหวของคนกลุ่มเล็กๆ ไม่เด่นชัด จนอาจถูกตีความว่าไม่สำคัญ แต่กลับมีข้อมูลที่เผยแพร่โดยศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2563) ระบุว่า มีเยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์บางรายได้ให้ข้อมูลว่า ตนถูกติดตามโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไปยังที่พักเพื่อตักเตือนเรื่องการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง

การเคลื่อนไหวของเยาวชนไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในศูนย์กลางของประเทศหรือหัวเมืองใหญ่ แต่ปรากฏในทุกพื้นที่ของประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงการตื่นตัวและต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในยุคปัจจุบัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวสร้างแรงกระเพื่อมให้การเมืองไทย ที่แม้ยังไม่สามารถบอกได้ในขณะนี้ว่า การเคลื่อนไหวของเยาวชนท้ายที่สุดแล้วจะส่งผลให้การเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง แต่สิ่งหนึ่งที่รับรู้ได้ก็คือ “สังคมการเมืองไทยได้เปลี่ยนไปแล้ว และมันจะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป” ดูได้จากในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่เคยพบว่า ผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองอยู่ในวัยมัธยมศึกษาตอนต้น ดังที่ปรากฏในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในปี 2563 ที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง มีการสร้างสัญลักษณ์

และรหัสเฉพาะกลุ่มเพื่อใช้ในการสื่อสาร เพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองและการนัดหมายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีของสื่อสังคมออนไลน์ยังทำให้เกิดเครือข่ายการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่พรมแดนทางกายภาพไม่ใช่ข้อจำกัดอีกต่อไป มีการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงสัญลักษณ์สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของเครือข่ายคนเอเชียรุ่นใหม่ ดังที่เพจวีโอเอไทย (2020) บันทึกถึงปรากฏการณ์แฮชแท็กของทวิตเตอร์ #MilkTeaAlliance หรือพันธมิตรชาวม ที่ผู้ติดตามใช้สื่อถึงความต้องการต่อสู้อำนาจรัฐบาลในหลายประเทศ แฮชแท็กดังกล่าวใช้เชื่อมโยงและสื่อถึงจุดร่วมทางความคิดระหว่างนักเคลื่อนไหวทางการเมืองคนรุ่นใหม่ ทั้งในไทย ฮองกง และไต้หวัน

สิ่งเหล่านี้แสดงถึงอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดการตื่นตัว และต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปตามความคิดเห็นและมุมมองของกลุ่มเยาวชน และที่สำคัญที่สุดก็คือ กลุ่มเยาวชนและแนวร่วมภาคส่วนต่างๆ สามารถสร้างแรงกระเพื่อมทางสังคมได้เกินคาด มีความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรม บ่งชี้ว่า กลุ่มเยาวชนมิได้ใช้สื่อออนไลน์เพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อความบันเทิงเป็นหลักดังที่คนบางส่วนเคยเข้าใจ แต่กลับมีการใช้สื่อออนไลน์ในการปฏิบัติการทางสังคมด้วย สะท้อนถึงความพยายามของเยาวชนในการประยุกต์ใช้สื่อดังกล่าวเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคม ทั้งนี้ โดยปกติเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีอำนาจน้อยในเชิงโครงสร้าง แต่เมื่อเยาวชนหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ ก็ดูเหมือนจะเพิ่มอำนาจการต่อรองทางสังคมมากยิ่งขึ้นได้ ประเด็นนี้นับเป็นพลวัตของปรากฏการณ์ทางสังคมที่ควรจับตามองอย่างยิ่ง

เมื่อค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลเชิงวิชาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนและประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกระแสการเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า กุมาริชาติ ศรีโสม (2556) ให้ความสนใจกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการสื่อสารการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งการศึกษานี้มีการระบุถึงตัวแปรที่น่าสนใจ เช่น เพศกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่วน พรรชวษา แก้วกัน (2556) ก็ได้ศึกษา

ผลจากการหาเสียงเลือกตั้งผ่านเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ต่อนักศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ในการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2554 จากผลการศึกษาศาสนาสามารถ วิเคราะห์คุณลักษณะสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ที่น่าสนใจ 2 ข้อ คือ ความ สะดวกรวดเร็ว และความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น ด้าน กนก จินดา (2557) ก็ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ ประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีการระบุถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับสื่อ สังคมออนไลน์หลายตัว เช่น ความถี่ ระยะเวลา ช่วงเวลาที่ใช้งาน เครือข่ายที่ ปฏิสัมพันธ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีตัวแปรบางตัวแปรที่ยังไม่ได้มี การศึกษามากนัก นั่นคือ จำนวนของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน ซึ่งในปัจจุบันคน ส่วนใหญ่มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 1 สื่อ ส่วนรูปแบบการนำเสนอที่ ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะสื่อสังคมออนไลน์เอื้อ ต่อการสร้างสรรครูปแบบการนำเสนอได้หลากหลาย จากการผสมผสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นข้อความ เอกสาร คลิปวิดีโอ รูปภาพ และกราฟิกต่างๆ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของสื่อสังคม ออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ โดยมีตัวแปรอิสระที่ศึกษา 5 ตัวแปร ได้แก่ คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ จำนวนสื่อสังคมออนไลน์ ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ระยะเวลาการใช้สื่อ สังคมออนไลน์ และรูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และมีสมมติฐานการ วิจัย 5 ข้อ คือ (1) คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของเยาวชน (2) จำนวนสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของเยาวชน (3) ความถี่การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน (4) ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน และ (5) รูปแบบการนำเสนอ ในสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน

ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการศึกษาจะทำให้คนกลุ่มต่างๆ ในสังคมมีความ เข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนกับการมีส่วนร่วมทาง การเมือง ความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยสร้างความเข้าใจ และนำไปสู่การหาวิธีการ

สื่อสารที่เหมาะสมเพื่อเปิดให้เกิดการเสวนาที่แท้จริง ที่จะทำให้เข้าถึงและสร้างความเข้าใจระหว่างมุมมองที่แตกต่าง การเปิดใจรับฟัง การยอมรับในความต่าง ตลอดจนการแสวงหาจุดร่วม เพื่อลดความขัดแย้ง ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมไทยในองค์กรรวม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่สำคัญ 2 แนวคิด ได้แก่ (1) แนวคิดเรื่องสื่อสังคมออนไลน์ และ (2) แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. แนวคิดสื่อสังคมออนไลน์

จักรกริช ปิยะ (2557) ระบุว่า สื่อสังคมออนไลน์หมายถึงสื่อที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทางผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในขณะที่ Dollahide (2020) ก็ได้ให้นิยามของสื่อสังคมออนไลน์ว่า หมายถึงเทคโนโลยีที่มีคอมพิวเตอร์เป็นฐานซึ่งมีคุณลักษณะในการอำนวยความสะดวกด้านการแบ่งปันไอเดีย ความคิด ตลอดจนข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายเสมือนจริง ด้วยการออกแบบที่ใช้อินเทอร์เน็ตจึงทำให้ผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหาต่างๆ ถึงคนอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยเนื้อหาเหล่านั้นมีทั้งข้อมูลส่วนบุคคล เอกสาร วิดีโอ รูปภาพ ในขณะที่การใช้งานสามารถกระทำผ่านได้ทั้งคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ และแบบพกพา แท็บเล็ต ไปจนถึงสมาร์ทโฟนผ่านซอฟต์แวร์ที่ใช้บนอินเทอร์เน็ตเป็นฐานในการทำงาน ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมในบริบทต่างๆ ทั้งการปฏิสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเพื่อนหรือครอบครัว ไปจนถึงการนำไปใช้อย่างกว้างขวางในภาคธุรกิจ

เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของสื่อใหม่ (new media) จึงมีคุณลักษณะต่างๆ ของความเป็นสื่อใหม่ ดังที่ Rogan (2010 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล, 2556: 19-51) ได้ประมวลคุณลักษณะที่โดดเด่นของสื่อใหม่เอาไว้ ซึ่งมีถึง 15 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ (1) สื่อใหม่เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งส่งผลให้เกิดรูปแบบของการเสวนา (dialogue) เปิดโอกาสให้เกิดการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารด้วยการสอบถามกลับ และยังทำให้มีการสื่อสารสองทางผ่านช่องทางการสื่อสารได้ทุกรูปแบบ (2) สื่อใหม่ง่ายต่อการเข้าถึงและการแพร่กระจายสารสนเทศ ผู้รับสารสามารถเข้าถึงและควบคุมการไหลของสารสนเทศได้ ลักษณะความเป็นดิจิทัลทำให้เกิดช่องทางจำนวนมาก ที่ง่ายต่อการเข้าถึงและการแพร่กระจาย รวมถึงการผลิตเนื้อหาใหม่ๆ จึงส่งผลให้สื่อใหม่มีคุณสมบัติของความเป็นประชาธิปไตยที่บรรจุอยู่ในตัวสื่ออยู่แล้ว (3) สื่อใหม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เพราะเวลาที่ผู้ใช้สื่อใหม่แสวงหาข้อมูลข่าวสารหรือใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่จะมีการปฏิสัมพันธ์กับสารสนเทศตลอดเวลา ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ มีปฏิกิริยาตอบสนองได้ทันที ผู้ใช้สามารถกำหนดเวลาในการใช้ได้อย่างอิสระ กำหนดเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ได้อย่างอิสระ (4) สื่อใหม่วางตัวอยู่ในแนวเดียวกันและเอื้อต่อการบูรณาการ เนื้อหาต่างๆ ที่ปรากฏในสื่อใหม่สามารถบูรณาการเข้าด้วยกันได้อย่างง่ายดาย รวมถึงการบูรณาการเข้ากับเนื้อหาความรู้แบบเดิมได้ด้วย (5) สื่อใหม่เอื้อต่อการสร้างชุมชน เพราะสื่อใหม่มีการสื่อสารแบบสองทาง เข้าถึงได้ง่าย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการประสานบูรณาการเนื้อหาในแนวเดียวกัน (6) สื่อใหม่มีลักษณะง่ายต่อการเคลื่อนย้าย พกพาได้สะดวก ซึ่งช่วยลดปล่อยผู้ส่งสารจากข้อจำกัดด้านเวลาและพื้นที่ในการสื่อสาร (7) สื่อใหม่มีลักษณะหลอมรวมกัน (convergence) ทั้งการหลอมรวมกันในแง่ของสื่อ คือการประสานสื่อหลายๆ แบบไว้ในเครื่องมือชิ้นเดียว และการหลอมรวมกันในแง่ของธุรกิจ คือการหลอมรวมระหว่างธุรกิจสื่อกระแสหลักและสื่อใหม่ เช่น การนำเสนอคอนเทนต์ของสื่อกระแสหลักในสื่อใหม่ การใช้สื่อใหม่เป็นช่องทางเผยแพร่โฆษณาของสื่อกระแสหลัก (8) สื่อใหม่มีลักษณะปฏิบัติงานร่วมกันได้ ทั้งในเชิงเทคนิค เช่น สื่อใหม่หลายประเภท

สามารถสื่อสารระหว่างกันได้เนื่องจากการปฏิบัติงานภายใต้ระบบปฏิบัติการแบบดิจิทัลเหมือนกัน (9) สื่อใหม่มีความสามารถที่จะประมวลผลเนื้อหาจากหลายแหล่งมาไว้ร่วมกัน เพราะมีระบบการถ่ายโอนข้อมูลสารสนเทศด้วยระบบดิจิทัล ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ผู้รับสารทุกคนสามารถสร้างเนื้อหาได้ (10) สื่อใหม่เพิ่มความหลากหลาย เพิ่มทางเลือก ทำให้เกิดการแพร่กระจายสารสนเทศในกลุ่มย่อยๆ หลากหลายกลุ่มอย่างไม่จำกัด (11) สื่อใหม่ทำให้เกิดการประสานกันอีกครั้งระหว่างผู้ส่งสาร/ผู้รับสาร ทำให้เกิดการกระจายศูนย์อำนาจของการสื่อสาร โดยเฉพาะการเป็นผู้ส่งสารออกไปอย่างกว้างขวาง และอำนาจในการควบคุมเนื้อหาสารกลับอยู่ในมือของผู้รับสาร (12) สื่อใหม่ส่งเสริมการรวมกลุ่มทางสังคมและการร่วมมือกันทางไซเบอร์ ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนแปลกหน้า รูปแบบความร่วมมือที่เกิดในสื่อใหม่มี 4 รูปแบบ คือ การรวมตัวของคนที่มีความสนใจร่วมกัน การรวมกลุ่มเพื่อตัดสินใจจัดกิจกรรมร่วมกัน การรวมกลุ่มเพื่อแบ่งปันทรัพยากรระหว่างกัน และการรวมกลุ่มเพื่อร่วมทำโครงการต่างๆ (13) การเกิดวัฒนธรรมแบบรีมิกซ์ แบบแผนของการใช้สื่อใหม่คือการเลือกเนื้อหาจากสื่อใหม่มาดัดแปลง ตัดต่อ ปะติด เพื่อเป้าหมายใหม่เฉพาะของผู้ใช้งาน (14) การเปลี่ยนจากผลผลิตมาสู่บริการเป็นคุณลักษณะของสื่อใหม่ (15) สื่อใหม่เป็นสื่อที่อนุญาตให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่แตกต่างไปจากต้นฉบับได้

Comm (2010: 2-9) ได้ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ โดยระบุถึงการเป็นสื่อต้นทุนต่ำ (low cost) ที่ทำให้การผลิตคอนเทนต์และการเผยแพร่กลายเป็นเรื่องง่าย อีกทั้งเปิดกว้างต่อการสร้างสรรค์คอนเทนต์ได้หลากหลายรูปแบบ ในขณะเดียวกัน ผู้ผลิตคอนเทนต์ในสื่อสังคมออนไลน์ก็คือคนทั่วไป ที่บอกเล่าถึงสิ่งที่ตนรอบรู้หรือสิ่งที่รักหรือสนใจที่ผู้อื่นสามารถเข้ามาคอมเมนต์ได้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็คือสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่เสวนาสร้างสรรค์โต้เถียงระหว่างผู้คนที่อยู่ภายใต้เครือข่ายสังคมออนไลน์เดียวกัน ข้อคอมเมนต์ต่างๆ สามารถนำไปสู่ประเด็นใหม่ บทสนทนาใหม่ ตลอดจนข้อมูลใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การสร้างชุมชนและความเป็นเครือข่าย

ในท้ายที่สุด นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์แต่ละสื่อยังมีลักษณะเฉพาะของตนเอง ที่ดึงดูดคนจำนวนมากหลากหลายกลุ่มให้เข้าร่วม

มุมมองเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ในปัจจุบันพบว่า สื่อสังคมออนไลน์ทำให้การสื่อสารการเมืองระหว่างนักการเมือง ผู้มีความคิดเห็นทางการเมือง ตลอดจนประชาชนทั่วไป สามารถสื่อสารกันได้อย่างสะดวกและใกล้ชิดมากขึ้น โดย Barlow (2008 อ้างถึงใน พาณิชย์ สดสี, 2561) อธิบายว่า ความสัมพันธ์รูปแบบใหม่นี้ส่งผลต่อการคิดและการตัดสินใจทางการเมือง ทำให้นักการเมืองสามารถสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เป็นส่วนตัวระหว่างตนเองกับผู้สนับสนุน มีความใกล้ชิดสนิทสนม และลดช่องว่างในการสื่อสารได้

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กนก จินดา (2557) ได้ให้นิยามความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง เอาไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตามสิทธิที่ระบอบการเมืองและกฎหมายกำหนด เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ เพื่อต้องการให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ

สรุตา พลโรสงค์ และประกิต ปัญญาบาล (2558) ได้ประมวลความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสรุปเอาไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงการเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีสิทธิ์มีส่วนในการปกครอง หรือเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ครอบคลุมถึงกิจกรรมของประชาชนที่เกี่ยวกับการสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาลและการเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ตอบสนองหรือดำเนินการตามที่ตนหรือสังคมต้องการ รวมถึงการกระทำใดๆ ที่มุ่งจะมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกบุคคล การตัดสินใจนโยบาย และการทำกิจกรรมของรัฐบาล นอกจากนี้ คำว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายกว้างอาจรวมถึงการแสดงออกถึงความสนใจติดตามเรื่องราวทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ การออกเสียงเลือกตั้ง จนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทาง

การเมืองอย่างจริงจัง เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง จนกระทั่งเข้าไปเป็นผู้ดำเนินการทางการเมืองด้วยตนเอง ในฐานะตัวแทนของประชาชนและผู้กำหนด และดำเนินนโยบายทางการเมือง

นอกจากนี้ สรุตาและประทียังได้ระบุถึงแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า มี 2 แบบแผน คือ (1) การเข้าร่วมโดยอิสระ (autonomous political participation) คือการที่ราษฎรเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบใดๆ ด้วยความพึงพอใจส่วนตัว เป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือได้พิจารณาไตร่ตรองใช้วิจารณญาณส่วนตัว มองเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วม และมองเห็นว่า ตนสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างแท้จริง และ (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกปลุกกระดม (mobilized political participation) หมายถึงลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้เกิดจากเจตจำนงของตนเอง แต่เกิดจากผู้อื่นปลุกกระดมให้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองรูปแบบต่างๆ โดยการขู่เข็ญ บังคับ ชักจูง หรือใช้อิทธิพลทางวัตถุ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามที่ผู้ปลุกกระดมต้องการ

แบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าว ก่อให้เกิดรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ (1) การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ถูกกฎหมาย และ (2) การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ผิดกฎหมาย

การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ถูกกฎหมายยังแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมแบบปกติ (conventional participation) ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชามติ (referendum) คือการใช้สิทธิลงคะแนนของประชาชนเพื่อให้ความเห็นชอบต่อประเด็นปัญหาที่สำคัญยากต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะตัวนักการเมืองที่ไม่กล้าตัดสินใจต่อประเด็นปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อคะแนนนิยม เพราะเป็นประเด็นปัญหาที่ประชาชนมีการโต้แย้งหรือถกเถียงกันอย่างรุนแรง การลงประชามติจึงทำให้นักการเมืองไม่ต้องตัดสินใจเอง แต่นำผลที่ได้จากการตัดสินใจของประชาชนมาดำเนินการต่อไป ส่วนประชาพิจารณ์ (public hearing) คือกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่รัฐบาล

มีโครงการบางอย่างจะดำเนินการ ซึ่งคาดว่า โครงการดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ในด้านต่างๆ ของคนในพื้นที่ รัฐจึงจำเป็นต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมแบบไม่ปกติ (unconventional participation) ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้จะไม่ผิดกฎหมาย แต่คนบางส่วนก็อาจเห็นว่าไม่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละประเทศ เช่น หลายสังคมเห็นว่า แม้ว่าการประท้วงหรือการเดินขบวนเรียกร้องทางการเมืองจะเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ เพราะรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ว่าเป็นสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง แต่ช่องทางปกติทางการเมืองก็มีอยู่ จึงควรใช้ช่องทางปกตินั้นเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น รัฐสภา หรือพรรคการเมือง เป็นต้น แต่ฝ่ายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมแบบไม่ปกติก็มีทัศนะว่า การมีส่วนร่วมแบบปกติเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการผลักดันหรือเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายของรัฐบาล หรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ผิดกฎหมาย (illegal forms) การแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบใดจะจัดว่าเป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ผิดกฎหมายหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับการนิยามหรือให้ความหมายตามระบอบการปกครองของแต่ละประเทศ ประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการมักไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เมื่อเทียบกับประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย กรณีของ “อารยะขัดขืน” (civil disobedience) อาจถูกตีความว่า เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ผิดกฎหมาย เพราะบางกรณีเป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น การปฏิเสธไม่ยอมจ่ายภาษีแก่รัฐ การรวมตัวปิดกั้นพื้นที่ ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นับว่าผิดกฎหมายและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุดก็คือ การก่อการร้าย (terrorism)

จันทนา สุทธิจारी (2544: 410) ระบุว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองช่วยส่งเสริมสิทธิของพลเมือง และยังเป็นการพัฒนาความสามารถด้านการจัดการเพื่อรักษาประโยชน์ของกลุ่มและสาธารณะ เป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาจากการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทนำ ก่อให้เกิดการ

กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค ทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองการจัดการทรัพยากร และประชาชนสามารถตรวจสอบได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ภายใต้หัวข้อประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จะได้แจกแจงถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มเยาวชนผู้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และ/หรือทำงาน และ/หรือศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ในระหว่างเดือนมกราคม-สิงหาคม 2564 ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มเยาวชนผู้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่มีคุณลักษณะตรงตามข้อกำหนดข้างต้น เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่ และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W. G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2549: 74) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สูตร

$$n = \frac{p(1-p)z^2}{E^2}$$

ผลการคำนวณได้ 384.16 แสดงว่า ต้องใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มที่ไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นในการสุ่ม (non-probability sampling) โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยผู้วิจัยเก็บตัวอย่างตามที่ได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังสื่อสังคมออนไลน์ที่กลุ่มเยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นสมาชิก ได้แก่ กลุ่มไลน์ของนักเรียน นักศึกษา เฟซบุ๊กเพจของสถาบันการศึกษา เฟซบุ๊กเพจของกลุ่มรณรงค์ทางการเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา ประกอบด้วย วรรณกรรมวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

1.3 ผู้วิจัยออกแบบสอบถาม โดยมีการกำหนดกรอบคำถามจากขอบข่ายของงานวิจัย

1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อหาคำดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (item-objective congruence index: IOC)

1.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

1.7 นำแบบสอบถามที่เสร็จสมบูรณ์แล้วออกเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.8 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์

1.9 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม (questionnaire) แบบปลายปิด (closed-ended form) ที่ประกอบด้วยคำถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศสภาพ อายุ และสถานะ จำนวน 3 ข้อ

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับชนิดของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ความถี่และระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 5 ข้อ

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านจำนวนของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งานกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านรูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวนคำถาม 5 ข้อ และข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สะท้อนการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 8 ข้อ

3. วิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

3.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (item-objective congruence index: IOC) ของคำถามรวม 41 ข้อ แล้วนำผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนมาวิเคราะห์ พบว่า มีข้อคำถาม 2 ข้อที่มีค่า IOC รายข้อต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยจึงตัดคำถามดังกล่าวออกไป และผู้เชี่ยวชาญ 1 คนได้เสนอแนะให้เพิ่มคำถาม 1 ข้อ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัยที่กำหนด แบบสอบถามฉบับปรับปรุงจึงมีคำถามทั้งหมด 40 ข้อ

3.2 การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งผลลัพธ์มีค่าเท่ากับ 0.731 หมายความว่า แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขจนเสร็จสิ้นแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่านบริการของ Google ในแอปพลิเคชัน Google form และแชร์ลิงก์แบบสอบถามออนไลน์ไปยังกลุ่มโซเชียลมีเดียภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิก ได้แก่ กลุ่มไลน์นักเรียน นักศึกษา เฟซบุ๊กเพจของสถาบันการศึกษา เฟซบุ๊กเพจของกลุ่มรณรงค์ทางการเมือง โดยผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละบัญชีจะตอบได้เพียง 1 ครั้ง เข้ามาตอบซ้ำไม่ได้ เมื่อได้รับคำตอบกลับมามีจำนวน 400 ชุดที่ต้องการแล้วจึงดำเนินการปิดระบบการรับคำตอบ

2. นำแบบสอบถามที่ได้จากการสำรวจทางออนไลน์มาตรวจสอบความถูกต้อง

3. ทำการบันทึกหาคำตอบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามทำโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (multiple regression analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติในการสร้างเครื่องมือ

1.1 การหาความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้

2. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าร้อยละเพื่อใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางแจกแจงความถี่ (frequency table)

2.2 การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อใช้แปลความหมายข้อมูลในส่วนที่ 2 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ และส่วนที่ 3 อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.3 การวิเคราะห์เชิงถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression

Analysis) จากส่วนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) และตัวแปรอิสระ (X) ของประชากร จะเห็นว่ากลุ่มตัวแปรอิสระ ($\alpha + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 \dots \beta_k x_k$) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตามได้ส่วนหนึ่ง ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถอธิบายได้นี้ เรียกว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (error: E) การวิเคราะห์เชิงถดถอยแบบพหุคูณจะเป็นการพยากรณ์หาค่าสัมประสิทธิ์ β_1 จากค่าสถิติ a และ b ที่ได้จากการคำนวณจากกลุ่มตัวอย่าง โดยหลักการวิเคราะห์คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้จะต้องเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ทำให้สมการดังกล่าวมีค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองรวมกันน้อยที่สุด (ordinary least square: OLS) การวิเคราะห์เชิงถดถอยแบบพหุคูณเพื่อใช้แปลความหมายข้อมูลในส่วนที่ 3 อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 252 คน (ร้อยละ 63.0) เป็นเพศชาย 148 คน (ร้อยละ 37.0) กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีอายุ 15-16 ปี จำนวน 197 คน (ร้อยละ 49.3) รองลงมาคืออายุ 21-22 ปี จำนวน 61 คน (ร้อยละ 15.3) อายุ 17-18 ปี จำนวน 54 คน (ร้อยละ 13.5) อายุ 23-24 ปี จำนวน 45 คน (ร้อยละ 11.3) และกลุ่มอายุ 19-20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 43 คน (ร้อยละ 10.8)

เกี่ยวกับสถานะของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งหนึ่ง จำนวน 205 คน (ร้อยละ 51.2) ศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช./

ปวส. ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างเกือบหนึ่งในสาม จำนวน 122 คน (ร้อยละ 30.5) ศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 55 คน (ร้อยละ 13.8) ไม่ได้ศึกษาแต่ทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และกลุ่มตัวอย่าง 18 คน (ร้อยละ 4.5) ไม่ได้ศึกษาหรือทำงาน แต่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

2. ผลการศึกษาข้อมูลการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาข้อมูลการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละตัวแปร มีผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (N = 400)

การใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	การแปลค่า
คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.95	0.59	ระดับมาก
จำนวนของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.85	0.63	ระดับมาก
รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.82	0.59	ระดับมาก
ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.77	0.64	ระดับมาก
ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.75	0.64	ระดับมาก
พฤติกรรมที่สะท้อนการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.69	0.61	ระดับมาก

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายจำนวน 400 คน พบว่า คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (S.D. = 0.59) จำนวนของสื่อสังคมออนไลน์ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (S.D. = 0.63) รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 (S.D. = 0.59) ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 (S.D. = 0.64) ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก โดยมีค่าเท่ากับ 3.75 (S.D. = 0.64) และพฤติกรรมที่สะท้อนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มเป้าหมายก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเท่ากับ 3.69 (S.D. = 0.61)

3. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน

การวิเคราะห์อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระเพื่อให้ได้สมการถดถอยที่เหมาะสม ด้วยวิธี stepwise โดยมีผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	b	Beta	t	p value
ระยะเวลาการใช้สื่อฯ	.356	.373	6.976	.000
รูปแบบการนำเสนอฯ	.287	.277	5.415	.000
ความถี่ในการใช้สื่อฯ	.150	.157	2.826	.005
ค่าคงที่ (Constant)	.696		4.733	.000
R = 0.724 R ² = 0.524 F = 145.312 p value <0.001				

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์หือทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน พบว่า มีตัวแปรระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่ร่วมกันทำนายหือทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \text{ value} < 0.001$) ในขณะที่ตัวแปรคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์และตัวแปรจำนวนสื่อสังคมออนไลน์ถูกคัดออกจากสมการพยากรณ์ด้วยวิธี stepwise เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีหือทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีค่าน้ำหนักการพยากรณ์มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.373, 0.277 และ 0.157 และมีค่าในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.356, 0.287 และ 0.150 ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรสามารถอธิบายการผันแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนได้ร้อยละ 52.1 ($R^2 = 52.1$) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ วิเคราะห์หือทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยสามารถเขียนสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณในรูปสมการคะแนนดิบและสมการในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน} &= 0.696 + 0.356 (\text{ระยะเวลาการใช้สื่อฯ}) \\ &+ 0.287 (\text{รูปแบบการนำเสนอฯ}) \\ &+ 0.015 (\text{ความถี่การใช้สื่อฯ}) \end{aligned}$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} Z_{\text{การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน}} &= 0.373 (Z_{\text{ระยะเวลาการใช้สื่อฯ}}) + 0.277 (Z_{\text{รูปแบบการนำเสนอฯ}}) \\ &+ 0.157 (Z_{\text{ความถี่การใช้สื่อฯ}}) \end{aligned}$$

จากสมการสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทราบข้อมูลใดๆ ของกลุ่มเยาวชนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง 0.696 คะแนน เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่และอยู่ในสมการ

จะเห็นได้ว่า ตัวแปรระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสำคัญมากที่สุด อธิบายได้ว่า คะแนนความมีอิทธิพลจะเพิ่มขึ้น 0.356 (เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่และอยู่ในสมการ) นั่นคือ เมื่อระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเพิ่มมากขึ้น รองลงมาคือ ตัวแปรรูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ อธิบายได้ว่า คะแนนความมีอิทธิพลจะเพิ่มขึ้น 0.287 (เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่และอยู่ในสมการ) นั่นคือ เมื่อรูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเพิ่มมากขึ้น และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อธิบายได้ว่า คะแนนความมีอิทธิพลจะเพิ่มขึ้น 0.015 (เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่และอยู่ในสมการ) นั่นคือ เมื่อความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเพิ่มมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน กล่าวคือ ถ้าระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีมากขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนก็จะมากตาม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ดีที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนมีจำนวน 3 ตัวแปร คือ ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบการนำเสนอ

ในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสามารถร่วมกัน พยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ทั้งนี้ ปัจจัยระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นตัวแปรที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยพบว่า ระยะเวลา การใช้สื่อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเมื่อนำมา พิจารณาร่วมกับผลการศึกษาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.3 ใช้สื่อสังคม ออนไลน์ในภาพรวมมากกว่า 5 ชั่วโมง/วัน โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การใช้สื่อ สังคมออนไลน์หลายชั่วโมงต่อวันทำให้ได้รับรู้ข่าวสารการเมืองที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.86$) ทำให้ได้รู้จักกับคนที่มีแนวคิดทางการเมืองแบบเดียวกันเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 3.80$) และยังทำให้ต้องการร่วมเปลี่ยนแปลงการเมือง เปลี่ยนแปลงสังคม มากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.68$) จึงอธิบายได้ว่า ยิ่งระยะเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ยาวนาน ขึ้น ก็จะมีกระตุ้นให้กลุ่มเยาวชนต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น เพราะ ระยะเวลาที่เพิ่มมากขึ้นทำให้สามารถเข้าถึงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้ หลากหลายมากขึ้น ในปริมาณที่มากขึ้น ตลอดจนโอกาสในการพบปะผู้คนที่มี แนวคิดการเมืองในทิศทางเดียวกันก็มีเพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้มีการ ทำกิจกรรมเพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์นั่นเอง

ปัจจัยด้านรูปแบบการนำเสนอ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้าน รูปแบบการนำเสนอส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เช่น การ นำเสนอที่สั้นกระชับทำให้สนใจติดตามประเด็นทางการเมืองมากขึ้น ($\bar{X} = 3.86$) การนำเสนอโดยใช้ภาพหรือภาพเคลื่อนไหวประกอบข้อความทำให้สนใจติดตาม ประเด็นทางการเมืองมากขึ้น ($\bar{X} = 3.85$) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Rogan (2010 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล, 2556: 19-51) ระบุเอาไว้ ว่า ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสื่อใหม่คือการเกิดวัฒนธรรมแบบบริมิกซ์ แบบแผน ของการใช้สื่อใหม่คือการเลือกเนื้อหาจากสื่อใหม่มาดัดแปลง ตัดต่อ ปะติด เพื่อ เป้าหมายใหม่เฉพาะของผู้ใช้งาน ทั้งนี้ สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อใหม่ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย สื่อสารโดยใช้ทั้งภาพ กราฟิก ข้อความ

ภาพเคลื่อนไหว การ์ตูน ประกอบข้อความหรือคลิปเสียง เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมแบบบริมิกซ์ ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารสามารถสร้างสรรค์ เพิ่มเติม หรือ ดัดแปลงเนื้อหาให้แตกต่างไปจากเนื้อหาได้ เช่น การคอมเมนต์เพื่อแสดงความ คิดเห็น การดัดแปลงข้อมูลหรือภาพจากต้นฉบับเพื่อการล้อเลียนหรือแสดงความ เห็นแย้ง นอกจากนี้ ยังมีช่องทางในการผลิตข่าวสารที่ตุนสนใจผ่านการโพสต์ การ แชร์ หรือการรีทวีต รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายเหล่านี้สามารถตอบสนอง ความต้องการของเยาวชนในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี จึงเป็นเหตุผลให้รูปแบบ การนำเสนอเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ปัจจัยความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยสุดท้ายที่สามารถ พยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน กล่าวคือ ยิ่งใช้สื่อสังคมออนไลน์ บ่อยครั้งยิ่งขึ้น ก็จะมีกระตุนให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน โดยผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความถี่ในการใช้สื่อทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูล ข่าวสารการเมืองที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.93$) และยังเพิ่มโอกาสในการรู้จักกับคน ที่มีแนวคิดทางการเมืองเดียวกัน ($\bar{X} = 3.77$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง *พื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมการประท้วงของเยาวชน* ของ Velenzuela et al. (2012) ที่ศึกษากลุ่มเยาวชนในชิลี และพบว่า เยาวชนที่มีบัญชีเฟสบุ๊ก ที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยครั้ง จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประท้วงใน ระดับที่สูงขึ้น

นอกจากนี้ ปัจจัยที่ไม่ถูกเลือกเข้าสมการพยากรณ์มี 2 ปัจจัย คือ จำนวน สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ และคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ อาจอธิบายได้ ว่า เหตุที่ปัจจัยจำนวนสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ ไม่ได้ถูกเลือกเข้าสมการพยากรณ์ เนื่องจากการที่กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวนมาก แต่สื่อออนไลน์แต่ละ อย่างก็จะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไป ดังผลการ ศึกษาของ Google ประเทศไทยร่วมกับ TNS (Marketingoops, สืบค้นออนไลน์) ที่ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมการใช้ YouTube ของคนไทย และพบว่า ผู้ใช้ ยูทูบชาวไทยร้อยละ 63 ใช้ยูทูบเพื่อเสพเพลงไทย ร้อยละ 61 ใช้ยูทูบเพื่อรับ คอนเทนต์เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก

สำหรับปัจจัยด้านคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกเลือกเข้า
สมการพยากรณ์นั้น อาจอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนมากเป็น
กลุ่มเจนแซด (เกิดระหว่างปี 2544 เป็นต้นไป) ที่เหลือเป็นกลุ่มเจนวาย (เกิด
ระหว่างปี 2523-2543) ทั้งสองกลุ่มล้วนแต่เป็นกลุ่มที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีด้าน
การสื่อสาร และใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำ โดยเฉพาะกลุ่มเจนแซด
เป็นกลุ่มที่เติบโตมาพร้อมการเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีการสื่อสารตั้งแต่ยังเล็ก
ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงว่า คุณลักษณะต่างๆ ของสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น
จะเป็นความเร็วในการอัปเดตข้อมูล ความสะดวกในการใช้งานที่สามารถใช้งาน
ได้ทุกที่ทุกเวลา การมีฟังก์ชันแสดงการรับรู้หรืออารมณ์ความรู้สึก สิ่งเหล่านี้
ถือว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สื่อสังคมออนไลน์จะต้องมีอยู่แล้ว จึงไม่ได้ส่งผลที่
ชัดเจนต่อพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง
แต่กลับเป็นรูปแบบการนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองมากกว่า

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า ระยะเวลาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบ
การนำเสนอในสื่อสังคมออนไลน์ และความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความ
สัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน กล่าวคือ หากกลุ่ม
เยาวชนใช้เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยาวนานยิ่งขึ้น สื่อสังคมออนไลน์มี
รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายยิ่งขึ้น และเยาวชนใช้สื่อสังคมออนไลน์บ่อยครั้ง
ยิ่งขึ้น จะส่งผลให้เยาวชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ผลการศึกษานี้สามารถ
อธิบายได้โดยแนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ที่ Comm (2010) ระบุไว้ว่า
สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนทุกคนสามารถผลิตคอนเทนต์ซึ่งเอื้อ
ต่อรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย คอนเทนต์ที่ผลิตขึ้นจะนำไปสู่การสร้างบท
สนทนา ข้อถกเถียง และการสื่อสารของคนที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ยิ่งมีระยะ
เวลาและความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มากขึ้น ความสัมพันธ์ของเครือข่าย
ที่เหนียวแน่นขึ้นเรื่อยๆ จะทำให้เกิดความเป็นชุมชน สมาชิกในกลุ่มจะต้องการมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนออนไลน์
ที่ตนเข้าร่วม

ผลการศึกษาที่ยังสัมพันธ์กับการศึกษากรณีของเยาเวนซูลีที่ Velenzuela et al. (2012) ค้นพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการใช้เฟซบุ๊กและพฤติกรรมการประท้วง และการศึกษาของ พรธนวา แก้วกัน (2556) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลจากการหาเสียงเลือกตั้งผ่านเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ต่อนักศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ในการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2554 ก็พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ที่เป็นนักศึกษามีความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำทุกวันเช่นกัน และยังรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านการแชร์ผ่านสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก และ ทวิตเตอร์

ผลการศึกษาในครั้งนี้อย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85 ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทุกวัน ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาของ ภาสกร จิตรไคร์ครวญ (2553) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคม กับพฤติกรรมการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยผลการวิจัยของภาสกร พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทุกวัน และวันละมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน และบริบททางสังคม การสื่อสารออนไลน์ การมีปฏิสัมพันธ์ ความเป็นส่วนตัว และเทคโนโลยีของสื่อใหม่ มีความสัมพันธ์กับระดับการนำเสนอตัวตนต่อสังคมของผู้ใช้ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า ตนติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นหลัก ($\bar{X} = 3.76$) และมีการแชร์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้คนใกล้ชิดหรือ คนที่มีแนวคิดทางการเมืองเดียวกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.64$) การแสดงออกเหล่านี้เป็นการแสดงออกเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และยังถือว่าเป็นการนำเสนอตัวตนทางการเมืองต่อสังคมด้วยเช่นกัน

3. การศึกษาในครั้งนี้อย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก ($\bar{X} = 3.85$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาของ พรธนวา แก้วกัน (2556) ที่ระบุว่า อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรณรงค์หาเสียงนั้น ยังไม่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักศึกษามีกุุ่มนักศึกษาเพียงบางคนที่ให้ความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสารการหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของพรรคการเมืองเอง

และกลุ่มการเมือง แต่การศึกษาในครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างระบุถึงการเข้าไปศึกษาข้อมูลของนักการเมือง/พรรคการเมือง ที่ตนสนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.71$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Taufic et al. (2019) เรื่อง *การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยบาหลี* ระบุว่าจากผลสำรวจในพื้นที่ชนบทของปากีสถาน ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 44 ระบุว่า ตนมีการติดตามทวีตเตอร์แอ็กเคานต์ของพรรคการเมืองและนักการเมืองเป็นประจำทุกวัน

ข้อค้นพบข้างต้นสะท้อนว่า ระยะเวลา 8 ปีจากการศึกษาของพรรณามาถึงการศึกษานี้ ซึ่งดำเนินการในปี 2564 สื่อสังคมออนไลน์ได้มีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งครอบคลุมมาถึงบทบาทในมิติทางการเมือง ข้อค้นพบจากการศึกษานี้กับการศึกษาของ Taufic et al. (2019) ก็น่าสนใจในประเด็นที่ว่า แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งไม่ใช่ศูนย์กลางของประเทศ (งานวิจัยนี้ศึกษากลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนงานของ Taufic et al. ทำการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่ชนบทของปากีสถาน) แต่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวทางการเมือง โดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือให้พวกตนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้นกว่าในอดีต ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาของเครือข่ายวิจัยแมคอาเธอร์ด้านเยาวชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (The MacArthur Research Network, 2012) ที่สำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี จำนวน 3,000 คนทั่วสหรัฐอเมริกา และพบว่า กลุ่มเยาวชนที่มีเชื้อชาติต่างๆ มีการเข้าร่วมทางการเมืองโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือหลากหลายรูปแบบ โดยการเข้าร่วมทางการเมืองใช้แพลตฟอร์มของสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก ข้อค้นพบที่กล่าวมาจึงช่วยยืนยันได้ว่า สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้กลุ่มคนหนุ่มสาวและคนรุ่นใหม่ได้เพิ่มศักยภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การเพิ่มทักษะทางการเมืองและเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางการเมืองได้อีกช่องทางหนึ่งด้วย เพราะสื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ ที่เปิดกว้างให้คนที่มีแนวคิดทาง

การเมืองในแนวทางเดียวกัน ที่อาจอยู่ห่างไกลทางกายภาพ สามารถพบปะและแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็นระหว่างกันได้อย่างง่ายดาย

4. ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.5) นิยมใช้มากที่สุด ซึ่งสามารถอภิปรายร่วมกับผลการศึกษาของ กิตติพงษ์ ราชเกษร (2558) เรื่อง *การสื่อสารอัตลักษณ์ทางการเมืองของวัยรุ่นบน Facebook* ที่พบว่า สาเหตุของการสื่อสารอัตลักษณ์ทางการเมืองของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊ก มี 3 สาเหตุ คือ กระแสความนิยมจากเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก สาเหตุด้านวัฒนธรรมวัยรุ่นกับการต่อรองประเด็นทางการเมือง และสาเหตุด้านจิตวิทยาของการสื่อสารอัตลักษณ์ทางการเมืองบนเฟซบุ๊ก ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ก็สามารถอธิบายด้วยข้อค้นพบดังกล่าวได้เช่นกันว่า การที่เฟซบุ๊กได้รับความนิยมมากที่สุดในนั้น อาจเป็นเพราะความนิยมในตัวสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มผู้ใช้งานชาวไทย ผนวกกับตัวสื่อชนิดนี้เองก็เอื้อต่อการสื่อสารอัตลักษณ์ทางการเมืองและการต่อรองทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง เพราะในพื้นที่ดังกล่าวมีการควบคุมน้อยกว่าในโลกจริง ผู้ส่งสารมีอิสระที่จะเลือกกว่าสิ่งที่จะสื่อสารออกไปนั้นจะให้ใครสามารถมองเห็นได้บ้าง เมื่อนำมาผนวกกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ดำเนินอยู่ จึงน่าจะเป็นเหตุผลให้กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อดังกล่าวเพื่อสื่อสารแนวคิดทางการเมืองของตน

ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อมูลที่ Dollarhide (2020) ได้ระบุไว้ว่า มีหลากหลายกิจกรรมซึ่งเป็นที่นิยมในสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการแชร์ภาพ การแชร์วิดีโอ การเขียนบล็อก การเล่นเกมแบบเครือข่าย การปฏิสัมพันธ์แบบเครือข่าย การสร้างเครือข่ายธุรกิจ การสร้างสังคมเสมือน ตลอดจนการรีวิวสินค้าและบริการ ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสำรวจในเดือนมกราคม 2562 พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ Facebook มีผู้ใช้ 2.27 พันล้านคน รองลงมาคือ YouTube มีผู้ใช้ 1.9 พันล้านคน ส่วนสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 3 ก็คือ WhatsApp ซึ่งมีจำนวนผู้ใช้ 1.5 พันล้านคน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวแตกต่างจากผลสำรวจที่สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2560) ได้ดำเนินการสำรวจชาวไทยในปี 2560 เล็กน้อย โดย

ผลสำรวจของสำนักยุทธศาสตร์ฯ พบว่า Facebook เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 รองจาก YouTube โดยมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ อันดับที่ 1 YouTube (ร้อยละ 97.1) และอันดับที่ 2 Facebook (ร้อยละ 96.6)

5. ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.3 ระบุว่า ตนมีการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทุกวัน ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจุบันเยาวชนมีความตื่นตัวทางการเมืองเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสัมพันธ์กับสถานการณ์ทางการเมืองในขณะที่ยังดำเนินการวิจัย และยังคงต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน คือการที่กลุ่มเยาวชนหลากหลายกลุ่มจากพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทย ได้ออกมาแสดงออกทางการเมืองผ่านกิจกรรมการเคลื่อนไหวหลายลักษณะ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งในการศึกษาค้างนี้มีการติดตามข่าวสารการเมืองทุกวัน และยังระบุถึงการเคยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรับข่าวสาร/การนัดหมาย/ความเคลื่อนไหวต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองในโลกจริง เช่น การรับฟังนโยบายพรรคการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.60$) การทำกิจกรรมทางการเมืองในโลกออนไลน์ ($\bar{X} = 3.60$) และยังระบุถึงความตั้งใจในการใช้สิทธิการเลือกตั้ง ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.72$) ซึ่งจะเห็นว่า รูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างนั้นเป็นการเข้าร่วมโดยอิสระ (autonomous political participation) ดังที่ สรุตา โพนโรสงค์ และประกิต ปัญญาบาล (2558) ได้อธิบายไว้ว่า การที่ราษฎรเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบใดๆ ด้วยความพึงพอใจส่วนตัว เป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือได้พินิจพิเคราะห์ใช้วิจารณญาณส่วนตัวมองเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วม และเชื่อว่า ตนสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างแท้จริง จึงส่งผลให้เกิดการแสดงออกทางการเมืองทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ดังที่ปรากฏ

จากทั้งหมดที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในสื่อสังคมออนไลน์นั้นมิได้เป็นเพียงกิจกรรมที่กลุ่มเยาวชนดำเนินการในโลกออนไลน์เท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออนไลน์ยังมีส่วนสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกแห่งความเป็นจริงอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาล ฝ่ายค้าน ตลอดจนพรรคการเมือง นักการเมือง รวมถึงองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการเมือง จึงไม่อาจมองข้ามการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนในโลกออนไลน์ได้ แต่จะต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังมุมมอง ความคิดเห็น ข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่มีการสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ ไม่น้อยไปกว่า การเคลื่อนไหวของเยาวชนในพื้นที่จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 หากมีผู้สนใจศึกษาในประเด็นดังกล่าว ควรเพิ่มระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาด้วย โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการทำกิจกรรมทางการเมืองว่ากระทำในรูปแบบใดได้บ้าง

1.2 หัวข้อวิจัยที่มีประโยชน์และมีความน่าสนใจที่ควรศึกษาต่อจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ การศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในฐานะพื้นที่สาธารณะเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเชื่อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากพื้นที่ออนไลน์สู่พื้นที่จริง

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 หน่วยงานตลอดจนองค์กรทางการเมืองต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่ในสื่อสังคมออนไลน์ในมิติการสื่อสารการเมือง โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการสานเสวนา (dialogue) เพราะผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับข้อมูลข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก รวมถึงมีการทำกิจกรรมทางการเมืองในโลกออนไลน์ในระดับมาก เช่นเดียวกัน แสดงว่า หากมีการใช้ประโยชน์จากโลกออนไลน์อย่างเต็มที่ พื้นที่ดังกล่าวจะสามารถเป็นพื้นที่เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอ และการรับฟังกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นหนทางในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มองเห็นในเหตุผลและมุมมองที่แตกต่าง ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กัลยา วาณิชบัญชา (2549), สถิติสำหรับงานวิจัย, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล (2556), คู่มือสื่อใหม่ศึกษา, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กิตติพงษ์ ราชเกษร (2558), การสื่อสารอัตลักษณ์ทางการเมืองของวัยรุ่นบน Facebook, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กুমาริชาติ ศรีโสม (2556), การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการสื่อสารการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จักรกริช ปิยะ (2557), การศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อการบริหารงานก่อสร้าง กรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคโนโลยีเตอร์ (2001) อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา, โครงการตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จันทนา สุทธิจาริ (2544), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน, กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินต์.
- พรรณวษา แก้วกัน (2556), ผลจากการหาเสียงเลือกตั้งผ่านเพชฌัญญ์และทวีตเตอร์ต่อนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2554, การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภาสกร จิตรไคร้ครวญ (2553), เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรม การสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรุตา โพนโธรงค์ และประกิต ปัญญาบาล (2558), "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ ประกอบอาชีพในภาคธุรกิจเอกชน: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มลูกค้าและบุคลากรของบริษัท เอ็น.อาร์. เอ็นจิเนียริง จำกัด สำนักงานใหญ่ (กรุงเทพมหานคร)", วารสารสหวิทยาการ วิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 4(3): 212-219.
- สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนารัฐธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2560), รายงาน ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560, กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ภาษาอังกฤษ

- Comm, J. (2010), *Twitter Power 2.0*, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Velenzuela, S. et al. (2012), "The Social Media Basis of Youth Protest Behavior: The Case of Chile", *Journal of Communication*, 62(2): 299-314.

สื่อออนไลน์

- ชลธิชา แจ่งเร็ว (2563), "วิถีการต่อต้านโดยคนรุ่นใหม่ในโลกออนไลน์: ขบวนการนักศึกษาไทยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในยุคโควิด", สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563 จาก <https://coconet.social/2020/thailand-student-online-activism-mobfromhome/>
- พาณิชน์ สดสี (2561), "แนวทางการป้องกันและมาตรการควบคุมการเผยแพร่ข่าวเท็จในเฟซบุ๊ก", สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2564 จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_25602561/PDF/8467s/%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1.pdf
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2563), "การเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษา", สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563 จาก <https://prachatai.com/journal/2020/03/86606>
- วีโอเอไทย (2563), "'พันธมิตรชาวม' – การเคลื่อนไหวทางการเมืองคนรุ่นใหม่ของเอเชีย", สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.voathai.com/a/milk-tea-alliance-asia-netizen-oppression-censorship-china-thailand/5564002.html>
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2563), "2563: ปีแห่งการชุมนุม ทลายพาดาน และคดีความทางการเมือง", สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564 จาก <https://tlhr2014.com/archives/24608>
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2563), "ดร. ไปบ้านนักศึกษาราชภัฏเพชรบูรณ์ อ้างแฮชแท็กขวนผูกโบว์ #เซฟวันเฉลิม ขอย้ายผู้การเมือง", สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564 จาก <https://tlhr2014.com/archives/19047>
- BBC NEWS (2563), "แฟลชม็อบนักศึกษาถึงชุมนุมใหญ่ของ 'คณะราษฎร 2563' ลำดับเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองปี 2563", สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-54741254>
- Marketingoops (2016), "YouTube เผย Insight ของคนไทย ที่มีต่อการรับชมวิดีโอ", สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.marketingoops.com/reports/behaviors/youtube-insight-thai-consumer-2016/>
- Dollarhide, M. (2020), "Social Media Definition", retrieved 10 December 2020 from <https://www.investopedia.com/terms/s/social-media.asp>
- MacArthur Research Network on Youth and Participatory Politics (2012), "Social Media Power Youth Political Participation", retrieved 5 March 2021 from <https://voices.uchicago.edu/jlist/project/social-media-power-youth-political-participation-phys-org/>
- Taufic, A. et al. (2019), "The Use of Social Media on Political Participation among University Students: An Analysis of Survey Results from Rural Pakistan", retrieved 5 March 2021 from <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2158244019864484>

พิมพ์ที่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2566
โทรศัพท์ 0-2564-3104 ถึง 6
โทรสาร 0-2564-3119
<http://www.thammasatprintinghouse.com>